

szetfalban. Belőlük mind a meddön, mind pedig metszetfaltisztítás közben, jobbára római építési törmelék (kisebb-nagyobb csatári kövek, *tegulat*töredékek és habarcsdarabok) kerültek elő néhány római házikerámia-töredék kíséretében. Az árok D-i végében ennél jóval fontosabb régészeti jelenséget találtunk: egy K – Ny irányú, vályogból épített, D-i oldalán csak vakolt, É-i oldalán 4 cm vastagságú többszínű falfestménnyel borított falat. A fal K-i végét a kollégium bővítésekor már elpusztították. É-i oldalán 20×40 cm-es foltban *terrazzopadló* jelentkezett. Töle É-ra, részben felette is, barnássárga színű, habarcsdarabokkal kevert vályogomladék található.

A D-i metszetfal alapján, a mai járószint alatt 10 cm-rel, 12 cm vastag *terrazzopadló* került elő. Minden bizonnyal a 4. századi helytartó palota előcsarnokának járószintje lehet ez. A *terrazzopadló* gondosan alá van alapozva *opus spicatum* technikával épült csatári kő alapozással. A metszetfal aljának K-i felében barlangszerű üreg jelentkezett, amely esetleg a helytartópalota-előcsarnok padlófűtésének helye lehetett.

A minimális leletanyag kis mennyiségű római házikerámia-töredék, a vályogfal környékén pedig néhány falfestménytöredék.

KISS PÉTER – MLADONICZKI RÉKA – NYERGES ANITA

340. Szombathely, Belváros, Kossuth Lajos utca 11. (KÖH 67951)

(Vas megye) Ró, Kk, Kú

2011. április 1. és május 12. között megelőző feltárást folytattunk Szombathely belvárosának D-i részén, a 6337 hrsz.-ú ingatlanon. A feltárás a telek szűkösége és alappincézettisége miatt egy hosszúkás, téglalap alakú kutatóárokban valósulhatott meg, amely jobbára lefedte a tervezett beruházás által érintett területet. Összesen 92,11 m²-en kutattunk. A szelvény É-i és K-i határait újkori pincefalak képezték.

Szinte a szelvény teljes területén a 60 cm-es modern kori törmelékplanírozás alatt, 90–130 cm közötti vastagságban kevert, római, törmelékes feltöltés jelentkezett. A jelenkori felszíntől kb. 180 – 190 cm mélységben jelentkeztek az első zárt, római rétegek. Kivételt képez ez alól a 90 cm mélyen előkerült középkori–kora újkori gödör és a szelvény É-i vége, amelyet erősen bolygattak az újkori pincék.

A szelvény D-i felében egy épületbelső tártunk fel. Az árkunk hosszában egy ÉNy–DK irányú, 60 cm széles, csatári kőből épített római fal került elő 15,1 m hosszan. Minden bizonnyal az épület központi tartófalja lehetett, mert mindkét oldalról, rá merőlegesen (ÉK–DNy irányú) falak csatlakoztak hozzá. Ezek alapján négy helyiséget tudtunk elkülöníteni, melyek teljes nagysága nem ismert. Azt azonban megállapíthattuk, hogy mindegyik szobához két periódusú járószint tartozott. Míg a korábbi járószintet egy vékony, meszes, barnássárga, finomszemés sóderral alapozott padló képezte, addig a későbbi megújítás egy masszív, kisebb-nagyobb csatári kövekből álló alapozással ellátott, vastagabb, lekent meszes *terrazzopadló* jelentett. Ezen szelvényrészben szintén megtalálhatjuk egy későbbi (késő római?) átépítés falait is (részben a korábbi fal alapját felhasználva), de járószinteket ezekhez már nem tudtunk megfogni. Ugyanis ezek jelentkezési szintje magasabban

volt a zárt római rétegek jelentkezési szintjénél.

Szelvényünk középső részén – annak K-i felében – került elő egy kicsiny tüzelőcsatornával és kör alakú (d=140 cm) égetőtérrel rendelkező kerámiaégető kemence. Teljesen ép állapotban maradt fenn, még az égetőtér felmenő fala is 60 cm magasságban. Miután a beruházás részben érintette a kemencét, így elbontásával lehetőség nyílt további szerkezeti és építéstechnikai jellegzetességek megfigyelésére.

A szelvény É-i felében a kora római korhoz tartozó falak és *terrazzopadló* került elő. Az ÉK–DNy irányú falakat *opus spicatum* alapozástechnikával, csatári kőből építették. Felmenő szerkezeteik a korai időszakra jellemző *Fachwerk*-szerű technikával készültek, amelynek nyomait jól megőrizték az egykori fagerendák helyeit jelző kivakolt, téglalap alakú lyukak a falak tetején.

Kutatóárkunk É-i vége az újkor által erősen bolygatott volt. Az előbb említett falak között egészen a barnássárga altalajig újkori pincefal és annak beásása bolygatta meg a római rétegeket. Sajnálatos módon ez a bolygatás minden információt megsemmisített a késő római kút felett. Ugyanis, a kút D-i körívét felhasználták az újkori pince falához. A csatári kőből és téglából épített 72–78 cm-es belső átmérőjű kút a késő római korban építették és használták. Erre utalnak a beásásából és a kút aljából előkerült késő római kisbronzok, késő római mázas és besimított kerámia-töredékek. Miután a kút kútként már nem funkcionált, állatmaradványokkal töltötték fel.

Külön említést érdemelnek az alapításkori időszakhoz köthető faperiódus emlékei, amelyek jobbára a szelvényünk középső és D-i felében kerültek elő. Több, eltérő korú gerenda-alapárkot sikerült dokumentálnunk. A kutatóárok méretei folytán azonban ezekből épületszerkezetre következtetni nem lehet. Ez alól kivételt képez az a 3 vagy 4 négyzet alakú gerendaoszlop helyét jelző lyuk, amelyek egy ÉNy–DK irányú vonalon helyezkednek el, közel ugyanazon távolságban, néhány fokkal eltérően a későbbi kőből épült fal irányától.

Ha komplett épületeket nem is sikerült azonosítanunk, azonban az előkerült falakból és gerenda-alapárkokból egyértelműen meghatározható, hogy tájolásuk megegyezik a D-i külváros (a D-i városfal és a Borostyánkő-út) tájolásával.

Az ásás során előkerült leletek zömét a kerámiaanyag tölti ki. Az általános római házi kerámia mellett szép számban kerültek elő *terra sigillata* töredékek, észak-itáliai vékony falú csészék töredékei, szinte teljesen ép mécsesek, egy amforatöredék, késő római mázas kerámia és besimított kerámia-töredékek. A kerámialeletek mellett a szisztematikus fémkeresőzésnek köszönhetően említésre méltó fémtárgyakat, érmekeket, fibulákat is eredményezett a feltárás. Megemlítendő még az a késő római kútból előkerült *tegulat*töredék, amelynek felületén egy bekarcolt játéktábla látható.

2011. június 16–20. között régészeti megfigyelést folytattunk azon alaptesteknél, ahol munkavédelmi okok miatt tavasszal nem végezhetünk régészeti feltárást. Nagyrészt a Kossuth u. 13 sz. alatti épület K-i fala mellé tervezett alaptestek és a 11. sz. utcafronti alaptestek munkáit kísértük figyelemmel.

Az utcafronti alaptesteknél az É-i felükben egy K–Ny irányú újkori téglafal jelentkezett kb. 250 cm mélységig. Alatta kevert, fekete római feltöltés egészen a kimarkolt alaptestek

aljái, kb. 370 cm-ig. Miután ebben a mélységben már az agyagos altalajnak kellene jelentkeznie, arra lehet következtetni, hogy minden bizonnyal itt található a római várost körülvevő D-i árok. Az A1_1 alaptest legalján előkerült szürke színű, sárga foltos, enyhén faszenes római réteg pedig már egyértelműen a *fossa* betöltésének anyagát tartalmazza (késő római mázas kerámiatöredékeket, késő római kisbronzokat, római házi kerámia- és *tegulat*töredékeket).

A Kossuth u. 13. sz. alatti épület K-i falánál található alaptesteknél a következőket figyeltük meg. É felől haladva az első két alaptestben kb. 300 cm mélységig modern kori építési törmelékkel feltöltött pincék jelentkeztek, alattuk pedig már az agyagos altalaj. Két alaptestből került elő római, csatári kőből épített fal. Míg az A4_10 alaptest K-i feléből egy ÉNy–DK irányú, masszív (min. 70 cm széles) fal jelentkezett, addig az A1_4 alaptestben, annak Ny-i oldalán mindössze csak 20 cm szélességben volt megfigyelhető egy szintén ÉNy–DK irányú római fal. A falakat a szürke altalajra alapozták, mellettük római rétegekkel, felettük pedig a fekete színű, kevert, törmelékes római feltöltéssel.

Az A5_6 alaptest Ny-i felében egy fal K-i oldalát láthatuk az újkori pincefőfal alatt. A fal K-i oldalán azonban járószerű réteget, vagy egyáltalán, komolyabb rétegsort nem lehetett megfigyelni. Az A5_7 alaptest K-i végében került elő egy szintén ÉNy–DK irányú, csatári kőből épült római fal. Az alaptestben nehezen lehetett megfigyelni az állandóan beomló, kb. 200 cm-es sóderes feltöltés miatt a fal Ny-i oldalát, de itt sem látszódott járósínt, vagy markáns rétegsor.

A legdélebbi alaptestsor középső tagjának D-i felében ÉK–DNy irányú, csatári kőből épített, kb. 70 cm széles, római falat figyeltem meg, É-i oldala bolygatott és törmelékes volt.

Az A3 alaptest Ny-i metszetalában egy újkori pince fala és modern kori építési törmelékkel feltöltött része mutatkozott. Az alaptest D-i metszetalája volt a leghasználhatóbb régészeti szempontból. A kb. 100 cm vastag modern törmelék alatt egészen a szürke agyagos altalajig a fekete színű, kevert, törmelékes római feltöltés jelentkezett, amely a telek szinte teljes területén mutatkozott.

Az alaptestek kis méretűek, szűkek és mélyek voltak; metszetalat tisztítani vagy egyáltalán lemenni életveszélyes lett volna, ezért a szakfelügyeletet csak a gyakran omlékony felszínről lehetett elvégezni.

Munkatársak: Horváth Dorina, Vámos Péter régésztechnikusok, Horváth Zsófia geodéta.

MLADONICZKI RÉKA

341. Szombathely, Savaria-Belváros (KÖH 67951) (Vas megye) Ró

Kőszegi utca 7., 11–17.: 2011. november 14. és december 13. között régészeti szakfelügyelet keretein belül végeztünk feltárást a belvárosban, a Kőszegi utcába tervezett záportároló kivitelezését megelőzően (6167, 6169 hrsz.). A feltárást szigorúan alkalmazkodott a beruházást érintő terület határaihoz; összesen 63,45 m²-en kutattunk. A szelvényünk D-i határát egy újkori pincefal képezte. A szelvénynek szinte teljes területén

újkori pincék találhatók. Ezáltal a területen a régészeti munka az újkori pincék járósíntje alatt, azaz a mai felszíntől számítva 260–270 cm mélységtől kezdődött.

A szelvény É-i végében K–Ny irányban egy újkori pincefal húzódott. Tőle É-ra (az É-i metszetalunkban) jól látható volt, hogy az újkori által kevésbé bolygatott területeken a mai járósínttől 160 cm mélyen már római rétegek jelentkeztek, többek között 2 ÉNy–DK irányú, csatári kőből épített fal. A szelvény nagyobb részében az újkori pincék építésével már korábban elpusztították a késő római kori rétegrendet. Ennek ellenére az ásás során különböző korú épületmaradványokat sikerült feltárunk.

A szelvény teljes területén a geológiai agyagrétegek felett, egy vékony, erősen faszenes, fekete réteg jelentkezett. Felette egy 20–30 cm vastag, szürkés – nagyobb foltokban barna, ill. rózsaszínes színű – faszénzemcsékkel kevert agyagos réteg húzódott, amely esetleg a városalapítás kori planirozási réteg lehet. Ebbe a rétegbe vágódtak a legkorábbi – kora római – jelenségek, amelyeket a szelvény közepén/Ny-i felében feltárt egykori fagerendák nyomai, ill. az esetleg hozzájuk tartozó járósínt maradványai képeztek. A szelvény K-i végében sóderalapozású falakat tártunk fel, amelyek szintén egy korábbi épület falai lehetnek. Mindenképp korábbiak, mint a közelükben található, öntött habarcsos alapozású, csatári kőből épített falak, amelyek egymással derékszöveget zárnak be a szelvény K-i felében. Talán a hozzájuk tartozó járósíntet képezi a szelvény DK-i sarkában megmaradt, igen jó minőségű *terrazzopadló*. A 2 csatári kő fal közötti területen egy kemence(?) maradványait tártunk fel. A már említett falakon kívül, a kutatás leglátványosabb jelenségei közé 2 csatorna tartozik. Mindkettő a már említett falakkal megegyező tájolású (ÉNy–DK irányú) és mindkét csatornát egy korábbi fal alapjait felhasználva építették meg. Míg a szelvény közepén található csatornánál a K-i falát alkotja a korábbi fal, addig a szelvény Ny-i végében előkerült csatornának a Ny-i falát képezi. Ennek a csatornának a belsejét *hypocaustum*-tégglákkal bélelték, míg a másikat jó minőségű, vastag *terrazz*oval kenték ki. A *terrazz*oval kikent csatorna esetleg ivóvízszállító csatorna lehet, míg a tégglával bélelt talán csapadékvízgyűjtő csatorna. Az ivóvízszállító csatorna közelében előkerült egy kora római kút is. A Ny-i csatorna mellett tégglalap alakú téglaépítmény tártunk fel. Betöltésében római házi kerámiát találtunk. Talán valamilyen fogadalmi építmény lehet.

Említést érdemelnek még a Ny-i szelvényrészben előkerült, csatári kőből épített jelenségek, amelyek sajnos csak alapjaiban maradtak fenn. Egyikről valószínűsíthető, hogy talán egy pillér lehet.

Az ásás során előkerült leletek zömét a kerámiaanyag tölti ki. Az általános római házi kerámia mellett előkerültek *terra sigillata* töredékek, észak-itáliai vékony falú csésze töredékek, mécses-töredékek, és *Rippenschale* töredékei is. A kerámialeletek mellett a szisztematikus fémkeresésnek köszönhetően említésre méltó fémtárgyakat is találtunk. Ezek nagy részét az érmekek alkotják, amelyek közül kiemelkedik egy köztársaság kori ezüstdénár.